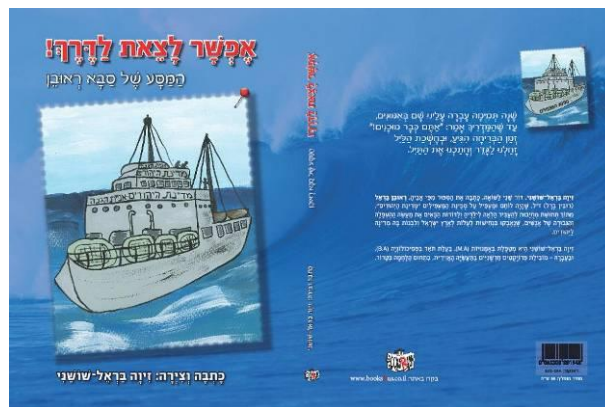

"אפשר לצאת לדרך!" כותרת משנה: **"המסע של סבא ראובן"** בהוצאת בוקס-אר-אס (2014).

כותבת ומאיירת: זיוה בראל-שושני, מטפלת באומנות (M.A), אוניברסיטת חיפה.

תאור הספר: הספר מבוסס על סיפור אמיתי: סיפור העלייה של אבי (ראובן בראל ז"ל), שהיה ניצול שואה (טרנסניסטריה, רומניה), לוחם בהגנה ומעפיל בספינת המעפילים "מדינת היהודים". הסיפור כתוב בצורה חווייתית, מותאם לילדים וגם למבוגרים, כתוב בחרוזים, מלווה בציורים צבעוניים ובמידע והסברים למבוגרים. **העלילה-** המתרחשת על פני שלוש שנים, בין השנים 1945-1948. מתארת את מסע העלייה לארץ ישראל של אבי (ראובן בראל ז"ל) ועוד רבים אחרים מרומניה. תחילת המסע לאחר היציאה ממחנות הריכוז, עובר דרך היס-בספינת המעפילים "מדינת היהודים", מחנה המעצר בקפריסין, מאבק ובריחה, עד להגעתו למדינת ישראל שכבר הוקמה בינתיים, הצטרפותו לצבא והקמת קיבוץ ברקאי בארץ ישראל.

תהליך הכתיבה והיצירה:

תהליך הכתיבה היווה עבורי סגירת מעגל. לפני מספר שנים נתקלתי במחקר שנעשה על "דור שני לשואה" חשבתו לעצמי שזה בטח לא רלוונטי לגבי, שזה בטח לא "נגע" בי. תהליך הכתיבה חיבר אותי אל עצמי ועזר לי להבין עד כמה אני נמצאת "עמוק" בתוך הסיפור, אפשר לי להבין את עצמי וקושר אותי להשלכות שיש לשואה עלי.

את הסיפור שמעתי מאבי כשהייתי בת 15, לאחר שהמורה בבית הספר ביקש שנכתוב עבודה מסכמת. אחד הנושאים היה סיפור עלייה. אם המורה לא היה מבקש, לא הייתי זוכה לשמוע ולא לדעת שאבי היה שם. אבי סיפר לי את הסיפור בצורה מרוחקת, לא רצה לגעת בסיפור של עצמו, אלא השתמש בנגיעות חיצוניות, אבי בחר להשתמש בכלל ולא כפרט: "אותנו", "רצינו", "נסענו" וכו'. אבי כמעט ולא השתמש במילה "אני", ומלבד קטע אחד לא הביע את רגשותיו בכלל. וגם כשתיאר את הרגש דיבר בשם הכל: "קריאות שמחה פרצו מכל עבר". הוא סיפר את העלילה בצורה מונוטונית, אין שיא ואין רגש- אפקט שטוח. ההשטחה, ההרחקה וההדחקה אפשרה לו להתמודד עם הטראומה, הכאב היה כל כך גדול שהוא רצה לשכוח ולא לזכור.

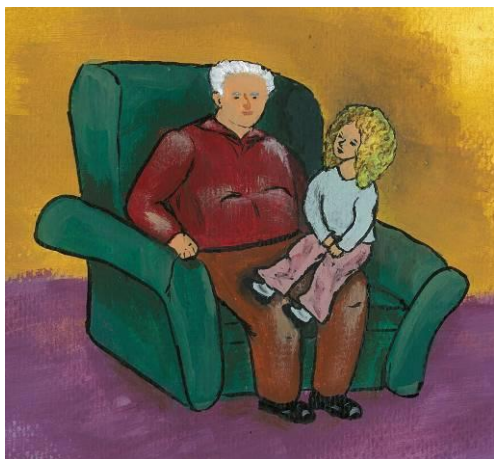
בעת הכתיבה התלבטתי האם להוסיף מדמיוני לסיפור או להיצמד לאופן שבו סיפר לי אבי את הסיפור. מתוך היותי דור שני לשואה קיבלתי את הסיפור כהוויתו, בכל פעם שחשבתו לשנות הרגשתי שאני חוטאת לאותם אנשים, שאם אשנה, אזי אין מקום לאופן שבו הם הצליחו להתמודד, שכאילו אין להם זכות קיום. היה לי חשוב להביע את "השתיקה הרועמת" ונראה לי שהצלחתי, על פי סיכומה של ביתי הצעירה (בת 8) לאחר שקראה את הספר: "מהסיפור רואים שאבא שלך עבר דברים קשים, אבל היה לו קשה להביע רגשות, בגלל שזה היה כל כך קשה".

הכתיבה שימשה לי כמראה, אפשרה לי להבין את הגורם האמיתי להסבה המקצועית שעשיתי (ממהנדסת למטפלת באומנות), את מקור החסך שהיה לי בהכרת העולם הרגשי. את הקושי שלי לתאר חוויה בצורה רגשית

ואת הצורך ביום בהיר אחד, לקום ולעזוב תפקיד מעניין ומקום פרנסה טוב, וללכת ללמוד כיצד מדברים "רגשות". משהו שאולי הוא טבעי לכל אדם אצלי לא היה קיים, כאילו גדלתי וחונכתי להכיר רק את האונה השמאלית (הקוגניטיבית), החצי השני היה שרוי באפלה, זר ומנוכר.

הציור שפה שהייתה מוכרת לי מילדותי, שימש עבורי כפורקן רגשי ותרפיה, בהתחלה רציתי לאייר בדומה לספרי ילדים אחרים שאני מכירה- עפרונות צבעוניים, צבעי מים, ועוד חומרים נשלטים אחרים. התחלתי לצייר ולצבוע בצבעים נשלטים, אבל הרגשות שעלו בי תוך כדי הכתיבה והציור היו כל כך עוצמתיים שהציור היה לקוני מידי, הייתי חייבת לשנות. בחרתי צבעים עזים ולא נשלטים והתחלתי לצייר מהתחלה, עכשיו הציורים הלמו את רגשותיי. השיא היה בציור האחרון, התאמתי אותו לטקסט שאומר: "הסיפור הזה סופר מפיו של סבא ראובן..." (הבהרה- המילה סבא- כי הקדשתי את הסיפור לילדי), רציתי לצייר אדם מבוגר שיושב על כורסא ומספר את הסיפור לילדיו, התחלתי לצייר ומתוך הדף מציץ לו אבא שלי, כאילו שהתבוננתי בתמונה שלו, הייתי בהלם. אני חייבת להבהיר, אבי נפטר לפני יותר מ 20 שנה, וכמעט לא התבוננתי בתמונות שלו (לפני כתיבת הספר) בשל הקושי שלי עם פטירתו, ופתאום מתוך הדמיון הוא נשלף, הרגשות הציפו אותי עד כדי שלא יכולתי להמשיך לצייר את הילדה שתכננתי. בחרתי להרחיק- אמרתי לעצמי אצייר ילד, אבל גם זה לא הצליח וכמה שלא ניסיתי הילד יצא מעוות ולא פרופורציונאלי (איור 1).

הנחתי לנושא לתקופה של כשנתיים (בשל סיבות אישיות), וכשפניתי למו"ל במטרה לפרסם את הספר, הספר מצא חן בעיניו, אך הבהיר לי שעם ציור כזה מעוות הוא לא מוציא את הספר. היות ועבר זמן מאז החוויה, וכבר עברתי תהליך כלשהו בזכות הכתיבה והציורים, הצלחתי להתגבר על הקושי. תיקנתי את הציור וציירת את עצמי יושבת על ברכיו של אבי (איור 2), ואפילו תליתי תמונה של הורי שנפטרו מזמן.

איור 2 : ניסיון שני מוצלח

איור 1 : ניסיון ראשון לציור, ילד מעוות.

לסיכום: כתבתי את הספר מתוך תחושת מחויבות להעביר הלאה לדורות הבאים את מעשה ההעפלה והגבורה של אנשים, שנאבקו בנחישות לעלות לארץ ישראל ולבנות בה מדינה ליהודים. ובדרך עברתי גם חוויה רגשית מתקנת. בהתחלה וגם בדרך התהליך היה מאד קשה וטעון עבורי, היום אני מרוצה שעברתי את החוויה. **הספר** כולל נקודות דרך היסטוריות של העם היהודי בכלל ומתוך חייו של אבי בפרט, מלבד זאת הספר כולל נקודות פסיכולוגיות שהיה לי חשוב להאיר.

לפניות: זיוה בראל-שושני, דואל: zivabarel@gmail.com